

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (deveti senat)

z dne 30. aprila 2014*

„Predlog za sprejetje predhodne odločbe — Direktiva 2005/36/ES — Člena 21 in 49 —
Priznavanje poklicnih kvalifikacij — Dostop do poklica arhitekta — Oprostitev pripravništva“

V zadevi C-365/13,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Conseil d'État (Belgija) z odločbo z dne 20. junija 2013, ki je prispela na Sodišče 1. julija 2013, v postopku

Ordre des architectes

proti

État belge,

SODIŠČE (deveti senat),

v sestavi M. Safjan, predsednik senata, J. Malenovský, sodnik, in K. Jürimäe (poročevalka), sodnica,

generalni pravobranilec: M. Szpunar,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za Ordre des architectes J. van Ypersele, odvetnik,
- za belgijsko vlado M. Jacobs in L. Van den Broeck, agentki,
- za estonsko vlado N. Grünberg, agentka,
- za špansko vlado M. García-Valdecasas Dorrego, agentka,
- za francosko vlado D. Colas in F. Gloaguen, agenta,
- za Evropsko komisijo J. Hottiaux in H. Støvlbæk, agenta,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

* Jezik postopka: francoščina.

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago členov 21 in 49 Direktive 2005/36/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 7. septembra 2005 o priznavanju poklicnih kvalifikacij (UL L 255, str. 22, in popravek v UL 2008, L 93, str. 28), kakor je bila spremenjena z Uredbo Komisije (ES) št. 279/2009 z dne 6. aprila 2009 (UL L 93, str. 11, v nadaljevanju: Direktiva 2005/36).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Ordre des architectes (zbornica arhitektov) in État belge (belgijska država) zaradi oprostitve pripravništva za arhitekta, ki je v belgijskem pravu določeno za državljane drugih držav članic, ki niso državljani Kraljevine Belgije.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Z Direktivo 2005/36 je bila razveljavljena Direktiva Sveta 85/384/EGS z dne 10. junija 1985 o vzajemnem priznavanju diplom, spričeval in drugih dokazil o formalnih kvalifikacijah v arhitekturi, skupaj z ukrepi za učinkovito uresničevanje pravice do ustanavljanja podjetij in svobode opravljanja storitev (UL L 223, str. 15).

- 4 V uvodni izjavi 19 Direktive 2005/36 je navedeno:

„Prost pretok in vzajemno priznavanje dokazil o formalnih kvalifikacijah [...] arhitektov mora temeljiti na osnovnem načelu avtomatičnega priznavanja dokazil o formalnih kvalifikacijah na podlagi usklajenih minimalnih pogojev usposobljenosti. [...] Ta sistem je treba dopolniti z določenim številom pridobljenih pravic, ki jih lahko usposobljeni strokovnjaki uresničujejo pod določenimi pogoji.“

- 5 Člen 1 te direktive, naslovljen „Namen“, določa:

„Ta direktiva določa pravila, v skladu s katerimi država članica, ki pogojuje dostop do reguliranih poklicev ali njihovo opravljanje na svojem ozemlju s posebnimi poklicnimi kvalifikacijami (v nadaljnjem besedilu: država članica gostiteljica), priznava poklicne kvalifikacije, pridobljene v eni ali več državah članicah (v nadaljnjem besedilu: država članica izvora), ki omogočajo imetniku navedenih kvalifikacij, da tam opravlja isti poklic, kot zadosten pogoj za dostop do in opravljanje tega poklica.“

- 6 Člen 4(1) navedene direktive določa:

„Priznavanje poklicnih kvalifikacij s strani države članice gostiteljice omogoča prosilcu dostop do tistega poklica v tej državi članici, za katerega je usposobljen v državi članici izvora, in da ga opravlja v državi članici gostiteljici pod enakimi pogoji, kot veljajo za njene državljane.“

- 7 Člen 21 te direktive, naslovljen „Načelo avtomatičnega priznavanja“, v odstavkih 1 in 5 določa:

„1. Vsaka država članica prizna dokazila o formalnih kvalifikacijah za [...] arhitekta, naštetih [v točki 5.7.1 Priloge V], ki izpolnjujejo minimalne pogoje usposobljenosti iz [člena 46], ter za dostop do poklicnih dejavnosti in njihovega opravljanja priznava takim dokazilom enako veljavnost na svojem ozemlju kot dokazilom o formalnih kvalifikacijah, ki jih sama izdaja.

Taka dokazila o formalnih kvalifikacijah morajo izdati pristojni organi v državah članicah, priložiti pa jim je treba, kadar je to primerno, ustrezna potrdila, naštetih v točki [5.7.1 Priloge V].

Določbe prvega in drugega pododstavka ne vplivajo na pridobljene pravice [med drugim iz člena 49].

[...]

5. Dokazila o formalnih kvalifikacijah za arhitekta, navedena v točki 5.7.1 Priloge V, ki se avtomatično priznavajo v skladu z odstavkom 1, dokazujejo dokončan program usposabljanja, ki se ni začel prej kot med referenčnim študijskim letom, navedenim v Prilogi V.“

- 8 Člen 46 Direktive 2005/36, naslovljen „Usposabljanje arhitektov“, v odstavku 1 določa:

„Usposabljanje arhitektov obsega skupno najmanj štiri leta rednega študija ali šest let študija, od katerih vsaj tri leta potekajo redno, na univerzi ali v primerljivi izobraževalni ustanovi. Usposabljanje se konča z uspešno opravljenim izpitom na univerzitetni stopnji.

Tako usposabljanje, ki mora biti na univerzitetni ravni in katerega glavni element je arhitektura, mora uravnoteženo pokrivati teoretične in praktične vidike usposabljanja arhitektov ter zagotavljati, da si ti pridobijo naslednja znanja in veščine:

[...]“

- 9 Člen 49 te direktive, naslovljen „Pridobljene pravice arhitektov“, določa:

„1. Vsaka država članica priznava dokazila o formalnih kvalifikacijah za arhitekta, navedena v Prilogi VI, ki jih izdajajo druge države članice in potrjujejo program usposabljanja, ki se je začel najpozneje v referenčnem študijskem letu iz te priloge, tudi če ne izpolnjujejo minimalnih zahtev iz člena 46, in za dostop do in opravljanja poklicnih dejavnosti arhitekta takim dokazilom na svojem ozemlju priznava enako veljavo kot dokazilom o formalnih kvalifikacijah za arhitekta, ki jih sama izdaja.

[...]

2. Vsaka država članica brez poseganja v odstavek 1 prizna naslednja dokazila o formalnih kvalifikacijah in jim za namene dostopa do in opravljanja poklicnih dejavnosti arhitekta priznava na svojem ozemlju enako veljavo kot dokazilom o formalnih kvalifikacijah, ki jih sama izdaja: potrdila, ki so jih državljanom držav članic izdale države članice, ki so sprejele pravila, ki urejajo dostop do in opravljanje dejavnosti arhitekta [...]

[...]

Potrdilo iz odstavka 1 potrjuje, da je imetniku [...] dovoljeno uporabljati poklicni naziv arhitekta in da je po teh pravilih dejansko opravljal zadevne dejavnosti najmanj tri zaporedna leta v petih letih pred izdajo potrdila.“

Belgijsko pravo

- 10 Člen 1 zakona z dne 20. februarja 1939 o varstvu naziva in poklica arhitekta (*Moniteur belge* z dne 25. marca 1939, str. 1942), kakor je bil spremenjen z zakonom z dne 21. novembra 2008, s katerim sta bili preneseni direktivi 2005/36/ES in 2006/100/ES ter s katerim sta bila spremenjena zakona z dne

20. februarja 1939 o varstvu naziva in poklica arhitekta in z dne 26. junija 1963 o ustanovitvi zbornice arhitektov (*Moniteur belge* z dne 11. februarja 2009, str. 11596, v nadaljevanju: zakon z dne 20. februarja 1939), določa:

„1. Kdor nima diplome, ki potrjuje, da je uspešno opravil izpite za njeno pridobitev, [...] ne more imeti naziva arhitekt.

2. Brez poseganja v odstavka 1 in 4 ter člena 7 in 12 tega zakona imajo lahko Belgijci in državljani drugih držav članic Evropske skupnosti ali druge države podpisnice Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru [z dne 2. maja 1992 (UL 1994, L 1, str. 3, v nadaljevanju: Sporazum EGP] v Belgiji naziv arhitekta, če imajo diplomu, spričevalo ali drugo dokazilo iz priloge 1(b) k temu zakonu, kakor je bil spremenjen s popravki, objavljenimi v *Uradnem listu Evropske unije* v skladu s členom 21(7), drugi pododstavek, [Direktive 2005/36]. Ti popravki so objavljeni v celoti kot uradno obvestilo v *Moniteur belge*.

2/1. État belge priznava dokazila o formalnih kvalifikacijah za arhitekta, navedena v prilogi 2(a), ki jih izdajajo druge države članice in ki potrjujejo program usposabljanja, ki se je začel najpozneje v referenčnem študijskem letu iz te priloge, tudi če ne izpolnjujejo minimalnih zahtev iz priloge 1(a). État belge za dostop do poklicnih dejavnosti arhitekta in njihovega opravljanja takim dokazilom na svojem ozemlju priznava enako veljavo kot dokazilom o formalnih kvalifikacijah za arhitekta, ki jih sama izdaja.

[...]

2/2. Brez poseganja v odstavek 2/1 se priznavajo potrdila, ki so jih državljanom držav članic izdale države članice, ki so sprejele pravila o dostopu do dejavnosti arhitekta in njihovem opravljanju od teh datumov:

[...]

Potrdilo iz odstavka 1 potrjuje, da je imetniku najpozneje od tega datuma dovoljeno uporabljati poklicni naziv arhitekta in da je po teh pravilih dejansko opravljal zadevne dejavnosti najmanj tri zaporedna leta v petih letih pred izdajo potrdila.

[...]“

- 11 Člen 50, prvi odstavek, zakona z dne 26. junija 1963 o ustanovitvi zbornice arhitektov (*Moniteur belge* z dne 5. julija 1963, str. 6945), kakor je bil spremenjen z zakonom z dne 22. decembra 2009 o prilagoditvi nekaterih predpisov Direktivi 2006/123/ES Evropskega parlamenta in Sveta o storitvah na notranjem trgu (*Moniteur belge* z dne 29. decembra 2009, str. 82151, v nadaljevanju: zakon z dne 26. junija 1963), določa:

„Kdor ni opravil dveletnega pripravništva pri osebi, ki je vsaj deset let vpisana na navedeni seznam, ne more zaprositi za vpis v imenik zbornice.“

- 12 Člen 52(a) zakona z dne 26. junija 1963 določa:

„Odbori zbornice v celoti ali delno oprostijo pripravništva pod pogoji, ki jih je določil kralj:

- a) državljane držav članic Evropske gospodarske skupnosti ali druge države podpisnice [Sporazuma EGP], ki so v tujini opravljali storitve, ki se štejejo za enakovredne pripravništvu“.

- 13 Člen 1 kraljevega odloka z dne 23. marca 2011 o oprostitvi pripravništva za arhitekta (*Moniteur belge* z dne 11. aprila 2011, v nadaljevanju: kraljevi odlok z dne 23. marca 2011) določa:

„Odbori zbornice arhitektov oprostijo pripravništva iz člena 50 zakona z dne 26. junija 1963 o ustanovitvi zbornice arhitektov državljane držav članic Evropske gospodarske skupnosti ali druge države podpisnice [Sporazuma EGP], ki imajo diplomu, spričevalo ali drugo dokazilo iz člena 1(2/2) ter prilog 1(b) in 2(a) in (b) k zakonu z dne 20. februarja 1939 o varstvu naziva in poklica arhitekta.

Prvi odstavek se ne uporablja za diplome, spričevala ali druga dokazila, ki jih izda belgijski organ iz prilog 1(b) in 2(a) k zgoraj navedenemu zakonu z dne 20. februarja 1939.“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

- 14 Ozadje predloga za sprejetje predhodne odločbe je tožba za razglasitev ničnosti kraljevega odloka z dne 23. marca 2011, ki jo je zbornica arhitektov 25. maja 2011 vložila pri Conseil d'État.

- 15 Zbornica arhitektov se v utemeljitev te tožbe sklicuje na kršitev členov 50 in 52(a) zakona z dne 26. junija 1963. Navedeni kraljevi odlok naj bi namreč določal oprostitev obveznosti pripravništva za vse državljane države podpisnice Sporazuma EGP ali države članice, ki ni Kraljevina Belgija, ki imajo diplomu, spričevalo ali drugo dokazilo iz člena 1(2/2) ter prilog 1(b) in 2(a) in (b) k zakonu z dne 20. februarja 1939. Vendar naj za to oprostitev ne bi določal izpolnjevanja pogojev, ki omogočajo preveritev, ali je ta državljan v tujini opravljal storitve, ki se štejejo za enakovredne pripravništvu. Ta kraljevi odlok naj bi tako določal mehanizem splošne oprostitev pripravništva glede na kvalifikacije, ki jih našteva, ne da bi to oprostitev pogojeval s tem, ali država članica izvora imetniku teh kvalifikacij omogoča dostop do poklica arhitekta. Poleg tega naj Prilogi V in VI k Direktivi 2005/36 ne bi bili pravilno preneseni v belgijsko pravo, in sicer v prilogi 1(b) in 2(a) k zakonu z dne 20. februarja 1939. Posledica tega naj bi bila, da bi imetniki diplome iz arhitekture, ki nimajo dodatnega spričevala, ki bi jim omogočalo dostop do poklica arhitekta v državi članici izvora, dostop do tega poklica imeli v Belgiji, ne da bi jim zbornica arhitektov lahko naložila obveznost pripravništva, ker kraljevi odlok z dne 23. marca 2011 določa njegovo oprostitev.

- 16 Predložitveno sodišče v zvezi s tem pojasnjuje, da sklicevanje v kraljevem odloku z dne 23. marca 2011 na dokazila iz prilog 1(b) in 2(a) k zakonu z dne 20. februarja 1939 ne zagotavlja obstoja minimalnih poklicnih izkušenj, ker so v teh prilogah naštet dokazila o formalnih kvalifikacijah brez zahteve po dodatnem potrdilu o dejanskem opravljanju dejavnosti arhitekta. Iz tega sklepa, da iz kraljevega odloka ne izhaja, da so osebe s kvalifikacijami iz tega odloka do oprostitev pripravništva upravičene samo, če so popolnoma usposobljeni strokovnjaki. To po mnenju predložitvenega sodišča pomeni, da navedeni kraljevi odlok krši člen 52, prvi odstavek, zakona z dne 26. junija 1963, v skladu s katerim je to oprostitev dovoljeno odobriti samo zadevnim državljanom, ki so v tujini opravljali storitve, ki se štejejo za enakovredne pripravništvu, česar ni mogoče dokazati le s posedovanjem dokazila. Vendar naj bi bilo treba preučiti združljivost člena 52, prvi odstavek, zakona z dne 26. junija 1963 s členoma 21(1) in 49 Direktive 2005/36.

- 17 V teh okoliščinah je Conseil d'État prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je treba člena 21 in 49 [Direktive 2005/36] v delih, v katerih vsaki državi članici nalagata, naj zadevnim dokazilom v zvezi z dostopom do poklicnih dejavnosti in njihovim opravljanjem na svojem ozemlju priznava enako veljavo kot dokazilom o formalnih kvalifikacijah, ki jih sama izdaja, razlagati tako, da državi prepovedujeta, da od imetnika dokazila o formalnih kvalifikacijah za arhitekta, ki je v skladu s členom 46 ali 49(1) navedene direktive, zahteva, da mora za vpis v imenik zbornice arhitektov izpolnjevati tudi pogoje glede opravljanja pripravništva ali izkušenj, enakovrednih tistim, ki se zahtevajo od imetnikov diplom iz arhitekture, podeljenih na njenem ozemlju po njihovi pridobitvi?“

Vprašanje za predhodno odločanje

- 18 Predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba člena 21 in 49 Direktive 2005/36 v različici, ki se uporablja za spor v glavni stvari, razlagati tako, da nasprotujeta temu, da država članica gostiteljica od imetnika poklicne kvalifikacije, pridobljene v državi članici izvora, zahteva, da opravi pripravništvo ali da dokaže, da ima enakovredne poklicne izkušnje, da bi mu bilo dovoljeno opravljanje poklica arhitekta.
- 19 Opozoriti je treba, da ta direktiva glede dostopa do določenega števila reguliranih poklicev določa vzajemno priznavanje poklicnih kvalifikacij. Osrednji cilj vzajemnega priznavanja, kot izhaja iz členov 1 in 4(1) navedene direktive, je imetniku poklicne kvalifikacije, s katero ima dostop do reguliranega poklica v svoji državi članici izvora, v državi članici gostiteljici omogočiti dostop do poklica, za kakršnega je usposobljen v svoji državi članici izvora, in njegovo opravljanje pod pogoji, ki so enaki nacionalnim.
- 20 Kar zadeva zlasti poklic arhitekta, navedena direktiva določa, kot je razvidno iz njene uvodne izjave 19, sistem avtomatičnega priznavanja dokazil o formalnih kvalifikacijah, ki temelji na usklajenih minimalnih pogojih usposobljenosti.
- 21 V skladu s sodno prakso, ki se nanaša na Direktivo 85/384, ki je bila razveljavljena z Direktivo 2005/36, tak sistem avtomatičnega priznavanja dokazil o formalnih kvalifikacijah nasprotuje temu, da država članica gostiteljica priznavanje poklicnih kvalifikacij, ki ustrezajo pogojem kvalifikacije, določenim v zakonodaji Unije, pogojuje z dodatnimi zahtevami (glej v tem smislu sodbi Komisija/Portugalska, C-43/06, EU:C:2007:300, točki 27 in 28, in Ordine degli Ingegneri di Verona e Provincia in drugi, C-111/12, EU:C:2013:100, točki 43 in 44).
- 22 To velja tudi za Direktivo 2005/36. V zvezi s tem je treba na prvem mestu poudariti, da so izrazi v tej direktivi nedvoumni. Tako v zvezi z dostopom do poklica arhitekta člen 21(1), prvi pododstavek, navedene direktive določa, da države članice priznajo dokazila o formalnih kvalifikacijah iz točke 5.7.1 Priloge V k tej direktivi ter za dostop do poklica arhitekta priznajo takim dokazilom enako veljavnost kot dokazilom o formalnih kvalifikacijah, ki jih same izdajo. V skladu s členom 21(1), drugi pododstavek, Direktive 2005/36 morajo ta dokazila izdati pristojni organi in, kadar je to primerno, jim morajo biti priložena dodatna potrdila. V točki 5.7.1. Priloge V k tej direktivi so za vsako državo članico naštetih dokazila o formalnih kvalifikacijah, organi, pooblaščenici za njihovo izdajo, in dodatna potrdila, ki omogočajo dostop do poklica arhitekta. Navedena dokazila in potrdila so v skladu z minimalnimi pogoji usposobljenosti arhitekta, navedenimi v členu 46 te direktive.
- 23 Člen 21(1) Direktive 2005/36 dopolnjuje člen 49 te direktive. Iz člena 49(1) Direktive 2005/36 izhaja, da države članice priznajo dokazila iz Priloge VI k navedeni direktivi, ki so bila izdana ob koncu programa usposabljanja, ki se je začel najpozneje v referenčnem akademskem letu iz te priloge, tudi če ta dokazila ne izpolnjujejo minimalnih zahtev iz člena 46 te direktive. Glede dostopa do poklica arhitekta morajo države članice navedenim dokazilom priznati enako veljavnost kot dokazilom, ki jih same izdajo.
- 24 Iz tega izhaja, da sistem avtomatičnega priznavanja poklicnih kvalifikacij, ki je za poklic arhitekta določen v členih 21, 46 in 49 Direktive 2005/36, državam članicam ne dopušča nikakršnega polja proste presoje. Če je državljani države članice imetnik dokazil o formalnih kvalifikacijah in dodatnih potrdil iz točke 5.7.1. Priloge V ali Priloge VI k tej direktivi, mu mora biti omogočeno opravljanje poklica arhitekta v drugi državi članici, ne da bi ta od njega lahko zahtevala, da pridobi ali dokaže, da je pridobil dodatne poklicne kvalifikacije.
- 25 Na drugem mestu, izključitev vsakršne dodatne zahteve, ki izhaja iz točke 21 te sodbe, v zvezi z navedeno direktivo velja še toliko bolj, ker ta krepi avtomatičnost priznavanja dokazil o formalnih kvalifikacijah, kar zadeva poklic arhitekta, v primerjavi z Direktivo 85/384. Zadnje navedena direktiva je namreč v členu 23(1) državam članicam omogočala, da za imetnike dokazil o formalnih kvalifikacijah,

izdanih v drugi državi članici, določijo dodatne pogoje pripravnštva, čeprav je za navedena dokazila veljalo vzajemno priznavanje. Direktiva 2005/36 je to možnost ukinila, ne da bi v načelu spremenila določbe, ki se nanašajo na vzajemno priznavanje, in sicer prav določbe, ki so bile predmet sodne prakse, navedene v točki 21 te sodbe.

- 26 Vendar je treba pojasniti, da čeprav so načela, ki veljajo za sistem avtomatičnega vzajemnega priznavanja poklicnih kvalifikacij arhitekta, ki je določen v Direktivi 2005/36, navedena v členih 21, 46 in 49 te direktive, izvajanje tega sistema temelji, kot izhaja iz točk 22 in 23 te sodbe, na vsebini Prilog V in VI k navedeni direktivi. Ustrezno delovanje sistema avtomatičnega vzajemnega priznavanja, določenega v Direktivi 2005/36, torej predpostavlja, da so države članice pravilno prenesle ne samo člene 21, 46 in 49 te direktive, temveč tudi Priloge V in VI k navedeni direktivi.
- 27 Ob upoštevanju navedenih preudarkov je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba člena 21 in 49 Direktive 2005/36 razlagati tako, da nasprotujeta temu, da država članica gostiteljica od imetnika poklicne kvalifikacije iz točke 5.7.1 Priloge V ali Priloge VI k tej direktivi, pridobljene v državi članici izvora, zahteva, da opravi pripravništvo ali da dokaže, da ima enakovredne poklicne izkušnje, da bi mu bilo dovoljeno opravljanje poklica arhitekta.

Stroški

- 28 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (deveti senat) razsodilo:

Člena 21 in 49 Direktive 2005/36/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 7. septembra 2005 o priznavanju poklicnih kvalifikacij, kakor je bila spremenjena z Uredbo Komisije (ES) št. 279/2009 z dne 6. aprila 2009, je treba razlagati tako, da nasprotujeta temu, da država članica gostiteljica od imetnika poklicne kvalifikacije iz točke 5.7.1 Priloge V ali Priloge VI k tej direktivi, pridobljene v državi članici izvora, zahteva, da opravi pripravništvo ali da dokaže, da ima enakovredne poklicne izkušnje, da bi mu bilo dovoljeno opravljanje poklica arhitekta.

Podpisi